

El llibre dels Jocs de l'Edat Mitjana

Imprès per: Sònia Torres Planells Data:

lloc: [Institut Dolors Aleu](#)

dimarts, 28 juny 2022, 20:35

Curs: CIÈNCIES SOCIALS 2n ESO (Sònia Torres) Llibre: El

llibre dels Jocs de l'Edat Mitjana

Descripció

Us proposo de fer un viatge en el temps per conèixer els jocs de l'Edat Mitjana!

... O si ho preferiu juguem uns Kahoots i fem un Trivial!

Sònia Torres

Taula de continguts

1. Els jocs de l'Edat Mitjana!
 - 1.1. El joc de l'alquerc
 - 1.2. El joc de les dames
 - 1.3. L'assalt al castell
 - 1.4. Les birles o bitlles
 - 1.5. Joc de la trisella
 - 1.6. Les xanques
 - 1.7. Joc de cèrcols
 - 1.8. Jocs amb boles i nous
 - 1.9. La ballaruga
2. Kahoot Edat Mitjana. Què en sabem?
3. Kahoot L'Inici de l'Edat Mitjana
4. Kahoot L'Europa feudal
5. Kahoot La Baixa Edat Mitjana
6. Kahoot Música a l'Edat Mitjana
7. Trivial Edat Mitjana

1. Els jocs de l'Edat Mitjana!

Alguns dels jocs que es jugaven eren els següents: El joc de l'alquerc, les dames i l'assalt al castell, les birles i fèiem punteria amb arcs

construïts amb rama d'avellaner, jocs de la trisella, les xanques, cèrcols, i diversos jocs amb boles i nous, com ara el de la teula, la xoca i la ratlleta. I també es construïen les seves pròpies ballarugues.

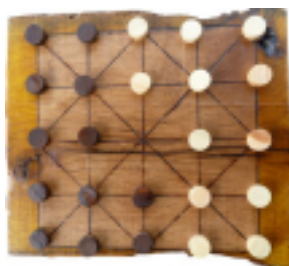
Els coneixes?

Tria'n un per jugar en família aquest estiu!

[La cirquestra medieval](#)

1.1. El joc de l'alquerc

L'Alquerc és un joc de tauler semblant a les dames d'origen incert. Es creu que el seu origen, en les versions d'alquerc de tres (semblants al tres en ratlla) i d'alquerc de nou (molí de nou) es remunta a l'antic Egipte. Hi ha tauler d'alquerc gravats a les lloses del sostre del temple de Kurna (1400 aC). La versió més popular, l'alquerc de dotze, tindria un origen més recent a l'Orient Mitjà i hauria arribat a la península ibèrica amb els àrabs amb el nom de Qirkat o Al Qirkat. Es creu que quan va arribar a Occitània i va fusionar-se amb el tauler d'escacs va originar el joc de les dames. El que de ben segur és cert és que era un dels jocs de taula més populars a l'Edat Mitjana junt amb el molí de nou.

REGLES DEL JOC

Objectiu: eliminar totes les fitxes de l'adversari o impedir que les pugui moure.

Preparació: es col·loquen les 12 fitxes de cada color de la manera que es pot observar a la imatge.

COM S'HI JUGA?

- Els jugadors van movent alternativament una fitxa a una casella buida adjacent, seguint les línies en qualsevol direcció. - Es "menja" o captura una altra fitxa saltant per sobre d'ella a un lloc buit situat a l'altre cantó, essent possible de "menjar" vèries fitxes seguides fent salts en un sol moviment.

- És obligatori menjar les fitxes contraries. Si no es menja, la fitxa del jugador que no ha menjat es retira del tauler. - El

jugador que deixi l'adversari sense fitxes o sense poder moure és el guanyador.

L'alquerc

1.2. El joc de les dames

Les dames són una derivació del joc de l'alquerc, nascut en l'Europa de l'Edat Mitjana. Existeixen múltiples variants arreu del planeta, on canvien la forma de moure, les dimensions del tauler o el nombre de fitxes.

Què necessites?

- Un sac d'arpillera.
- Retolador negre.
- Un regles
- 24 xapes de dues marques

Com es construeix?

1. Es dibuixa una quadrícula de 8x8 sobre la tela de sac en el cas de la variant espanyola d'aquest joc. La dimensió de cada quadre pot ser aproximadament d'uns 5 cm. de costat.
2. Pintem alternativament, un quadre sí i un no, amb el retolador negre.
3. Les xapes es poden decorar, però si busquem dues marques diferents de xapa, ens podem saltar aquest pas.

Com es juga?

1. El tauler es col·loca de forma que la casella de l'extrem de la dreta sigui blanca.
2. Les blanques són les primeres en moure (en el cas de jugar amb xapes d'altres colors, cal acordar qui comença).
3. Les peces es mouen

en diagonal cap a una casella buida (dreta o esquerra) però sempre endavant (excepte en algunes variants).

4. Les fitxes de l'oponent es poden capturar saltant per sobre d'aquestes i caient en una casella contigua buida. 5. És obligatori capturar i si és possible s'han d'encadenar captures.

6. Si una de les fitxes arriba al final del tauler es converteix en una dama (per simbolitzar-ho cal posar una altra peça sobre la que ha arribat al final del tauler, com si la coronéssim).

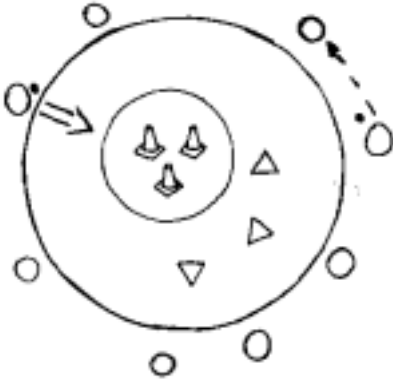
7. La dama pot moure en diagonal una casella, endavant o enrere.

8. Qualsevol fitxa pot capturar a la dama.

9. Guanya la persona que deixa sense fitxes a l'oponent.

L'ASSALT AL CASTELL:

1.3. L'assalt al castell

4 petits grups que juguen simultàniament. Els alumnes, que portaran un estic, són assaltants que intenten tomar el castell (botella), excepte un que el defensarà. Aquest està dins un cercle, on els atacants no poden entrar. Qui tomí la botella canvia de rol pel defensor. Aquest no pot colpejar la pilota per allunyar-la, si queda dins els cercle l'ha de passar a un dels assaltants.

1.4. Les birles o bitlles

Les birles o bitlles són un joc que consisteix a tombar un nombre determinat de peces de fusta (les bitlles pròpiament dites) mitjançant el llançament d'una bola des d'una determinada distància.

MATERIAL: 6 Bitlles i 3 bitllots

El joc de bitlles consta de sis bitlles de fusta i tres bitllots. Les bitlles tenen forma d'ampolla i per jugar cal plantar-les a terra en dues rengleres: tres bitlles al davant i tres al darrera. Entre bitlla i bitlla ha d'haver-hi una distància igual al diàmetre del cul de la bitlla.

A les bitlles s'hi pot jugar per equips o individualment:

Si s'hi juga individualment, cada jugador disposa de tres bitllots per llançar-los un darrere l'altre contra les bitlles. En una partida cada jugador repetirà aquesta acció tres vegades, llançant els tres bitllots cada cop que li toqui el torn.

Tots els jugadors llançaran els bitllots des de la mateixa distància, que serà entre 10 i 12 metres. No obstant això, cal adequar la distància a l'edat dels jugadors i al seu grau de maduració motriu, per la qual cosa no és estrany de fer partides a 4 o 6 metres.

Els jugadors han d'intentar tombar totes les bitlles menys una que queda plantada (a la comarca de la Terra Alta aquesta tirada s'anomena "feta"). Si ho aconsegueixen s'anoten 10 punts. Si, per contra, la punteria no els acompanya, s'anoten tants punts com bitlles han tirat després de llançar els tres bitllots, excepte en el cas que les hagin tombades totes – jugada que s'anomena llenya– que no se n'anoten cap.

Els punts de les tres tirades se sumen al final per saber qui ha guanyat la partida.

Si es juga per equips, cadascun compost de jugadors, i es procedeix de la mateixa manera; per esbrinar els guanyadors se suma la puntuació dels membres de l'equip.

Orientacions didàctiques

- Si llances amb la mà dreta, col·loca el peu esquerre al davant i el dret més endarrerit. Si ho fas amb l'esquerra, avança el peu dret.
- Per llançar, flexiona un poc el tronc endavant, deixa el braç avall i estirat i, tot fent un balanceig, llança el bitllet després d'haver apuntat bé.
- Com es juga a bitlles catalanes? [Bitlles](#)

1.5. Joc de la trisella

Joc de la trisella o joc de la bola

La trisella era una fusta, com un calaix, que es feia servir per treballar amb els animals, per a portar terra, s'enganxava al collar dels animals i s'arrossegava per terra. El joc de la trisella tenia uns forats i s'havia de llençar la bola i encertat als forats. Des d'una distància de dos a tres metres s'havia de llençar la bola i si queia en un forat de color negre es guanyava, si queia en un forat roig, es perdia. Es podia jugar a un determinat nombre de tirades o bé, simplement, a una.

COM JUGUEM?

Cada jugador té cinc boles de fusta. Des d'una distància d'uns 2 metres intentarà introduir una bola als forats negres.

La puntuació serà:

2 boles als forats negres = 3 patacons

3 boles als forats negres = 5 patacons

4 boles als forats negres = 8 patacons

5 boles als forats negres = 10 patacons

Per cada bola entrada en un forat roig es descompta 2 patacons

1.6. Les xanques

Les xanques

Les xanques

Les xanques tradicionals van ser utilitzades pels pastors fins al segle XIX. Són més llargues de peu amunt i van agafades amb la mà i el braç. Servien per a caminar per extensions de zones sorrenques i de matoll espinós, podent cobrir grans distàncies amb poc esforç damunt de qualsevol terreny. Actualment hi ha d'altres xanques que van lligades a la cama, més comunes en els espectacles populars.

1.7. Joc de cèrcols

El joc de la rodanxa, rutlla, rutla o cèrcol

És un joc infantil, amb característiques d'activitat esportiva, consistent en fer rodar un cèrcol per terra. El jugador impulsa el cèrcol i el fa rodar. Primerament amb la mà i seguidament amb algun estri que permeti mantenir el gir. L'estri auxiliar pot ser un simple bastonet o una guia més elaborada en forma de forquilla a l'extrem d'un mànec. L'objectiu del joc és perllongar el gir del cèrcol tant com sigui possible, malgrat les dificultats d'un terreny desigual. Hi ha varietats del joc que inclouen la realització d'algunes maniobres difícils amb el cèrcol.

NOMBRE DE PARTICIPANTS: Pot ser un joc individual o col·lectiu.

ON JUGAVA: A l'exterior.

QUAN ES JUGAVA: Tot l'any (segons climatologia).

OBJECTES QUE UTILITZEN: Aro i vara de metall.

REGLES DEL JOC:

Consisteix en fer rodar per terra un cèrcol ajudant-se d'una vara de metall anomenada guia, la qual en un dels seus extrems té forma d'arc

amb la qual subjecta dit cèrcol.

VARIANTS: Després traçar un recorregut es poden fer carreres per veure qui roda més de pressa el cèrcol i també qui és capaç de fer-ho rodar durant més temps sense que caigui.

Cèrcols

1.8. Jocs amb boles i nous

Joc de teula o tella

La teula era un joc de competició individual, documentat des del segle XV, consistent a posar monedes damunt o darrere el palet o rèbol i des de certa distància tirar la tella per tal de separar els diners del palet; aquell qui aconsegueix que els diners quedin més a prop de la tella que del palet, guanya aquells diners.

La xoca

La xoca era un joc medieval originari del nord de França que s'anomenava la soule i a Tolosa de Llenguadoc era el joc de chocas. El trobem en documents catalans dels darrers segles medievals amb els noms de xoca, curra o ribla. Consistia en el fet que els jugadors de dos equips, que duïen un bastó corb, havien d'aconseguir que una pilota superés una de les dues ratlles que hi havia en els extrems d'un camp (de vegades, en lloc d'una línia, hi podia haver un clot a terra).

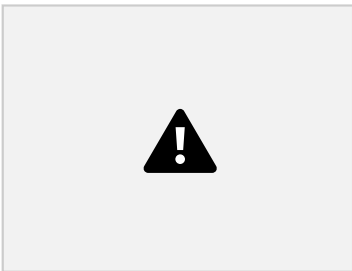
Joc de ratlleta o ratlla

Joc d'habilitat que es pot jugar amb patacó (fitxa) o amb monedes. Es marca una ratlla a terra i a un parell de metres de distància una línia de llançament. Tots els jugadors es situen sobre la línia de llançament i tiren el seu patacó cap a la ratlla. Guanya qui aconsegueixi que el seu patacó quedi més a prop de la ratlla però sense passar-se.

1.9. La ballaruga

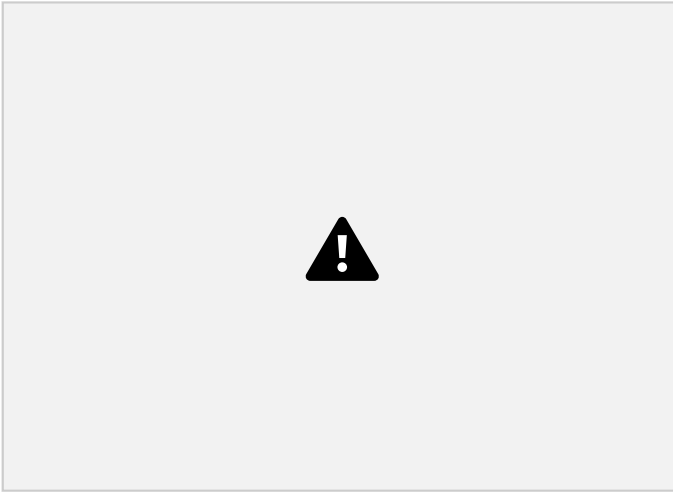
La ballaruga

Ballaruga és una mena de baldufa petita, de forma indeterminada i sense cap posició preferent en estat de repòs, que es fa girar amb dos dits. Actuant sobre una petita tija que sobresurt.

[Ballaruga](#)

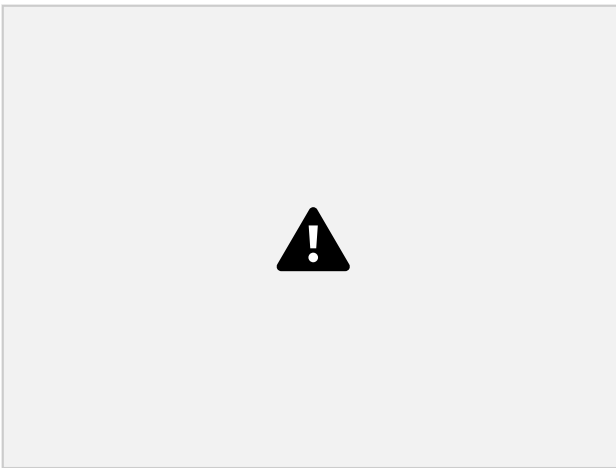
2. Kahoot Edat Mitjana. Què en sabem?

[Juguem!](#)

3. Kahoot L'Inici de l'Edat Mitjana

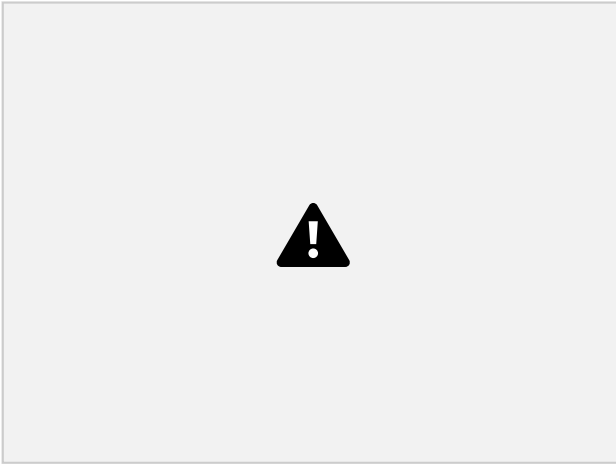
L'Inici de l'Edat Mitjana

[Juguem!](#)

4. Kahoot L'Europa feudal

L'Europa feudal

[Juguem!](#)

5. Kahoot La Baixa Edat Mitjana

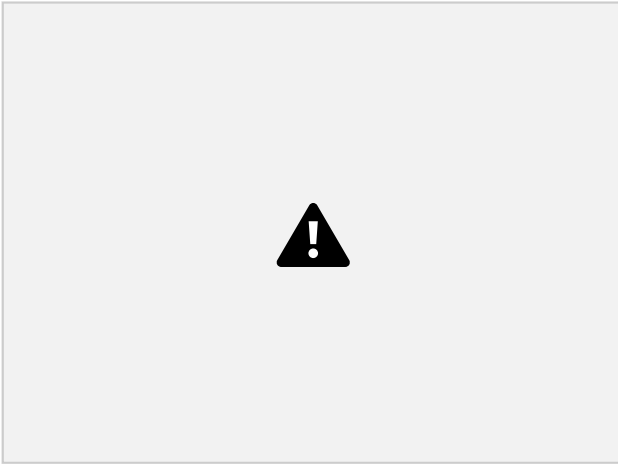
La Baixa Edat Mitjana

[Juguem!](#)

6. Kahoot Música a l'Edat Mitjana

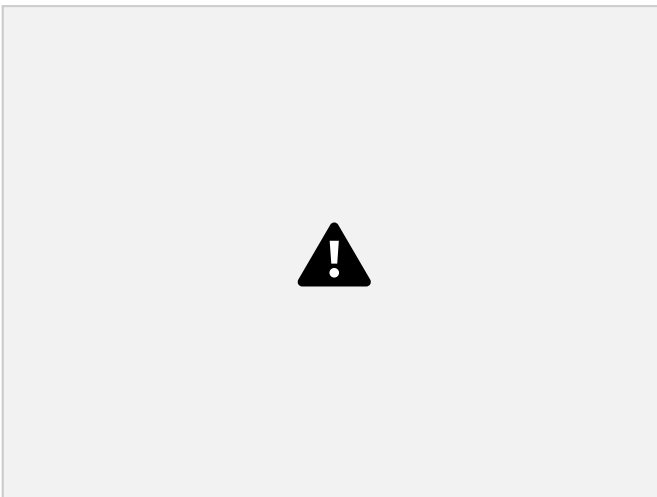
Música a l'Edat Mitjana

[Juguem!](#)

7. Trivial Edat Mitjana

Trivial Edat Mitjana

[Juguem!](#)